
Kdo řídí univerzitu: rektor, nebo ministr?

Kdo řídí univerzitu: rektor, nebo ministr?

20.1.2012 Mladá fronta DNES Strana 3 Z domova, autor: Kateřina Frouzová

Proč studenti revoltují proti reformě vysokých škol, když ministerstvo slibuje zlepšení výuky? Společně s opatřeními, která mají pomoci, se totiž do reformy dostaly i sporné změny.

Připravovaná reforma vysokých škol přinese více oči ministrovi školství Josefu Dobešovi (VV). A právě proto je reforma kritizována a akademici i studenti proti ní bojují. Ministr se díky ní bude moci podílet na vládě nad univerzitami i rektory a také získá větší vliv nad organizacemi, které mají univerzity kontrolovat. Terčem kritiky se stalo i navrhované školné.

„Nový vysokoškolský zákon je nezbytný. Cílem reformy je zajištění mezinárodní konkurenceschopnosti a kvality,“ hájí své návrhy ministr Dobeš.

1. Kontrolu kvality dostanou do rukou soukromé firmy

Ministerstvo školství chce výrazně změnit kontrolu vysokých škol. Ty budou muset jednou za tři roky samy sepsat hodnocení kvality výuky, absolventů i vědeckých prací. Jednou za pět let je pak ohodnotí nově vzniklý úřad – Národní akreditační agentura. Ta bude moci špatné školy pokutovat nebo (až po vyjádření ministerstva) jim vzít právo problémový obor vyučovat. Dnes kvalitu hlídá Akreditační komise, která se stane součástí nového úřadu. Její pravomoci však klesnou, aby je mohly převzít soukromé firmy, jež si vybere ministerstvo školství. Tyto „pověřené hodnotící organizace“ dohlédnou na školy v terénu a Akreditační komise bude s jejich zjištěními pracovat. „Komise tedy ponese odpovědnost za firmu, která za svá zjištění odpovědnost neponese,“ vysvětluje místopředseda komise Jan Roda. Firma přitom bude mít garantovaný příjem – platby od státu a vysokých škol za kontroly.

Nepřinese však tento nový byznys do Česka i nový druh korupčního prostředí? Otázka to není nemístná. Ředitel odboru vysokých škol ministerstva Jiří Nantl totiž upozorňuje na to, že kvůli novým kontrolám kvality skončí až polovina soukromých vysokých škol. Jednoduše nebudou dosahovat takové kvality, aby kontrolami prošly. Budou se snažit za každou cenu zachránit a nelze vyloučit, že jejich zřizovatelé nabídnou úplatek.

2. Stát chce omezit pravomoci akademických senátů

Pokud návrh ministerstva projde parlamentem, tak na každé veřejné vysoké škole vznikne nový orgán – Rada veřejné vysoké školy. Ten bude ovlivňovat její rozpočet, výši odměn pro rektora a bude navrhopvat prezidentu republiky kandidáta na post rektora, který předtím projde výběrovým řízením.

Dnes ho přitom prezidentovi doporučuje akademický senát.

Vysokoškolští pedagogové opakovaně kritizují výběr členů rady. Třetinu jich do funkce bude totiž jmenovat ministr školství. Podle jeho představy by mělo jít například o lidi z byznysu.

„Při pohledu na naši politickou scénu jímá člověka děs z pomýšlení, že by o rektorech či dlouhodobé strategii škol rozhodoval někdo mimo akademickou obec,“ nechal se slyšet rektor Univerzity Palackého v Olomouci Josef Jařab. Ministerstvo reagovalo suše: „Naopak. Návrh zákona posiluje autonomii škol.“ Blíže to úřad nevysvětlil.

3. Školné nechceme, volají studenti

Podle vládního prohlášení mají vysoké školy vybírat školné od září 2013. Maximálně by mělo jít o 10 tisíc korun za semestr. Výši platby by si stanovovala každá škola zvlášť a u potřebných oborů by ho nemusela vybírat vůbec.

Proti školnému protestují zejména studenti, ale podpořily je i odborové organizace. Vadí jim, že ministerstvo nezjistilo, jak by zavedení poplatků dopadlo na rodiny studentů a jaká by jim přineslo rizika (kupříkladu hrozba dluhové pastí). „Profitovaly by z toho především banky,“ poukázal Miroslav Jašurek, předseda Studentské komory Rady vysokých škol.

Zatím také není nastavený systém spoření na studium – existuje „nášťel“, podle něhož si mají budoucí studenti spořit přes 1 600 korun měsíčně po dobu pěti let. Stát chce studentům nabídnout také půjčky. „Navrhujeme zavedení zvýhodněných půjček na životní náklady během studia,“ uvedl náměstek ministra Ivan Wilhelm.

Ministerstvo si od školného slibuje přísun peněz, které nyní chybějí. Navíc podle úřadu omezí množství studentů, kteří dělají víc škol a mnohé nedokončí. Školné má vydělat asi šest miliard korun, což je třetina výdajů státního rozpočtu na provoz univerzit.

4. Usnadní se odebírání titulů podvodníkům

Kvůli aféře na plzeňských právech, po níž se zjistilo, že je problém odebrat titul rychlostudentům, zákon prodlouží termíny tak, aby bylo možné podvodně získaný titul odebrat i po delší době.

5. Školy se rozdělí na výzkumné a praktické

Každá vysoká škola se podle návrhu bude věnovat tvůrčí činnosti. Pokud se zaměří na výzkum a vývoj, bude mít i nadále právo vychovávat magistry a doktory.

Na druhém typu škol, který se zaměří na praxi, budou studovat bakaláři.

Například: výzkumná škola bude zjišťovat, jak lze zabránit výskytu smogu a jak se před ním lidé mohou chránit (takové práce by se museli účastnit budoucí magistři). Praktická škola bude „jen“ sledovat výskyt smogu (úkol pro budoucí bakaláře). Podle kvality jejich práce se změní i rozdělení peněz ze státní kasy. „Za úžasný výzkum nebo vývoj dostanou školy podstatně více peněz. Stejně tak dostanou hodně za výbornou praktickou činnost,“ poukázal náměstek ministra pro vysoké školství Ivan Wilhelm.

FAKTA

Ministerské zákony

Zákon o vysokých školách Materiál, který dostala na stůl před několika dny vláda, se přesně jmenuje Věcný záměr zákona o vysokých školách. Dokument obsahuje body týkající se vzniku Rady vysoké školy, akademických senátů, volby rektora či vzniku Národní akreditační agentury.

Zavedení školného Materiál Věcný záměr zákona o finanční pomoci studentům zavádí v Česku školné na vysokých školách. Zatím málo propracovaný materiál navrhuje systémy levných půjček pro studenty i systém státem podporovaného spoření.